

ДИМИТРА ГЕОРГИЕВА ДАКОВА (по баща Бояджиева)

На 11 ноември 1984 г. в Ботевград, в дома на дъщеря ѝ Стефка проведем разговор с нея. За съжаление много се вълнуваше и притесняваше, поради което разговорът ни пред касетофона не продължи много, защото се обезпокоих вълнението да не навреди на здравето ѝ. Ето част от записаното:

„Родена съм на 27 септември 1904 г. в с. Осиковица. Нов стил ли е, стар стил ли е не знам. Така си го знам и така е записано в паспорта ми. Майка ми и баща ми от малка ми казваха ДИЦА и така всички ме знаят. Бях второто от децата. Преди мен бе байко ни Стайко. Баща ни и майка ни бяха много трудолюбиви и...” (разплаква се и след кратка пауза добавя)... „Стефко, не мога леля...” (изчаквам я продължително време, успокоявам и насърчавам да продължи)... „Много трудолюбиви и много се грижеха за нас децата. Осем деца бяхме, но не сме видели лошо. Имаше хора, които тогава са гладували, но ние глад не знаем. Баща ни имаше волове и с тях, натовари колата с ракия, ябълки, сливи и каквото друго имаме и отиде долу, в равнината. Прави обмяна и докарва жито и царевича. Научиха ни на труд, работихме всички и големи, и малки. По-големите работят на нивите, по-малките каквото могат у дома. И така пораснах. Ожених се на 1 февруари 1931 г. Мъжът ми бе Коцо Димитров Даков от махала Джамбазите на с. Осиковица. Беше сирак, от малък без баща. Имаше три сестри и работеше като дърводелец. Не членуваше в партии, но имаше комунистически разбирания. Събираше се с младежи с неговите разбирания. Арестуваха го и го караха в полицията в Етрополе. Тормозиха го много и той се разболя от тумор. Боледува повече от две години, като 16 месеца бе неподвижен на легло. Това бе през 1936 г. - 1937 г. Почина на 27.02.1938 г.”

Относно нейния съпруг Коцо Даков искам да добавя няколко извадки от писма на по-големият ѝ брат Стайко, който е бил съпричастен и се е стремил да помага с каквото може на болния си зет. Така в писмо от 04.11.1936 г. изпратено от Плевен до родителите си в Осиковица пита: „Коцо все така ли е или е по-добре? Замина ли за София?” В друго писмо от 27.02.1937 г. изпратено от София до родителите си Стайко пише: „Драги татко, Получих писмото ти от 22 т.м. Не отговорих веднага, защото очаквах резултатите от изследванията на Коцо. Лекарите едвам вчера установиха, че се дължи на заболяване на гръбначен прешлен в кръста. Изписаха го с мнение за операция. Първоначално на Коцо не му се искаше, но след това се реши. Обаче в хирургията е препълнено и днес не го приеха. Обещаха за понеделник, но ще видим дали ще намерят място тогава. Сега е на хотел с Дица за 2 дена. Ще гледаме в понеделник на всяка цена да го приемат. Днес бяха тука зет им Пешо и Тотю Нинов, та помогнаха да го пренесем. Сега от вас искам да вземете удостоверение за бедност и го изпратите веднага. Ще

помолите кмета да го издаде веднага, защото не искат да го приемат без такова. Аз вярвам, че този път г-н кмета няма да откаже да го издаде, за да освободи един негов съселанин от излишно харчене на пари като крайно беден и тежко болен. С г-н кмета бъдете много учтиви, но настоятелни. Положението на Коце никак не е радостно. Но дано успеем да го приемат в хирургията и операцията да излезе сполучлива. Наистина той е слаб, но тук виждам хора още по-слаби от него, на които направиха по-тежки операции, но благополучно оздравяха напълно. Колкото до мене, моята болка е свършено дребна работа. Би се свършила отдавна, като се извадят 2 зъба отпред и един от страни, но зъболекарят иска на всяка цена да ги спаси. От друга страна е добре, че останах, та да се грижим за Коцо... Много поздравя на всички ви у дома и на всички роднини, приятели и познати. С поздрав ваш син Стайко.“

Ето какво още разказа леля Дица при срещата в Ботевград:

“Децата ни са Стефка, родена 1932 г. и Виолетка, родена 1935 г. Останах сама с тях и благодаря на майка си и баща си, братя и сестри, които ми помагаша. Дъщерите получиха образование благодарение на хората, които ги взеха в общежитие в Русе. После Стефка, а след нея и Виолетка се омъжиха и имат добри семейства. Сега съм ту при едните, ту при другите...”

Към разказаното по-горе от леля Дица, за нейния живот може да се добави онова, което по-късно ми разказа дъщеря ѝ Виолета, публикувано по-долу, но и онова, което аз знам: Леля Дица живя с дядо Георги и баба Вата в семейния им дом, в с. Осиковица, през по-голяма част от времето след смъртта на съпруга ѝ, та чак до 1961 г., когато баба и дядо отидоха да живеят в Ботевград, в къщата на дъщеря им Елена. Само през периода 1946 г. - 1950 г. работи извън Осиковица. Първите няколко години като санитарка в родилния дом на Плевен, а след това като помощник-готвач в общежитие за сираци „Г. Димитров“ – Русе.

Ето какво допълва към разказа дъщерята на леля Дица - Виолета Божилова:

„Майка ми работеше в гр. Плевен, в родилния дом. Ние с мама през това време бяхме при баба и дядо на село. Помагахме да пасем овцете и кравите. Една от медицинските сестри от здравната служба в село каза на майка, че има в Русе общежитие за сираци пострадали от войната и поради други причини. Тя направи постъпки и ни приеха. Заведе ни майка в Русе. Общежитието беше далеч от училището, където учихме. Имахме униформи. Бяхме деца от цяла България и момичета, и момчета. Общежитието бе много гадно – тоалетните догоре с фекалии. Негов директор бе другарката Вачева. Като ни приеха, Вачева ни каза: „Знам каква е подготовката по селата“ и ни накара да повторим, уж за по-добри знания,

аз 4-ти клас, така 7-ми клас. Вачева и другите в общежитието ни се смееха на говора, защото там говореха меко, а ние твърдо. Питат ни къде работи майка ни. Ние отговаряме „в Плевен“ по осиковски, а те кир-кир-кир, смеят се. Свикнахме да говорим като тях. Като се върнем в Осиковица пък ни се смеят, че говорим меко. Като завърших 7-ми клас, Вачева извика майка и тя като дойде се разбраха да започне работа в общежитието като помощник-готвач. Как завърши в Русе средно образование, а аз завърших там 9-ти клас, а 10-ти и 11-ти клас в гимназията в Ботевград, през 1954 г. Майка се върна преди нас в Осиковица, защото баба и дядо пишеха, че сами изнемогват.”

Както признава в своя разказ леля Дица, при боледуването на съпруга ѝ, а и през първите години след смъртта му, когато децата им са малки, помощта на дядо и баба са били от голямо значение. Но през 50-те години, когато те пък вече бяха възрастни, съжителството с леля Дица бе от значение за тях, защото имаха нейната голяма помощ и при грижите за здравето им, и за поддръжка на домашното стопанство.

След 1961 г. леля Дица за дълго време бе в София, където помагаше на дъщеря си Виолета при грижите за внуците. После дълго време живя в Ботевград, при дъщеря си Стефка. Доживя да има осем правнучета и едно праправнуче. Почина в Ботевград на 17.09.1998 г., десет дни преди да навърши 94 годишна възраст.